

PATRIMONI ARQUITECTURA // Joan Badia-Homs > TEXT // Tavi Nonó > FOTOGRAFIA

Muntanyes saturades de romànic

Les Gavarres són un territori amb molta densitat d'esglésies preromàniques i romàniques. En canvi, no hi ha exemples d'arquitectura gòtica ni renaixentista.

Les Gavarres, en el seu sector empordanès, presenten un repertori d'esglésies que responen a dos moments fonamentals: el medieval (perromànic i romànic) i el centrat en els s. XVII-XVIII. D'un moment anterior al pas dels sarraïns, tenim les estructures més arcaiques de

Bell-lloc d'Aro. Hi podem incloure l'anomenada «capella paleocristiana» dins el nucli de Santa Cristina d'Aro, de la qual són avui visibles únicament els fonaments.

Cal destacar la relativa densitat d'esglésies anteriors al romànic, fet també present en altres sectors de

la comarca del Baix Empordà. Les mostres preromàniques són notables i de diferents moments: Sant Climent, Romanyà, Fitor... El romànic és representat sobretot per exemplars primitius, que es poden datar al llarg del s. XI, amb Sant Miquel de Cruïlles com a paradig-

1 > Impressionant vista del conjunt de Sant Miquel de Cruïlles.
2 i 3 > Restes de l'església preromànica de Sant Climent de Peralta, situada al costat del mas Vidal.

ma, i també Salelles, Fenals, Vall-llobrega i els sectors d'aquesta època de Sant Cebrià de Lledó, Santa Pellaia, Romanyà, Fitor, i potser Santa Àgata. Sant Pol representa el pas del s. XI al XII. Del romànic evolucionat, en tenim ja menys mostres i menys significatives: Santa Maria del Collet, Sant Cebrià dels Alls, Santa Cristina de Corçà.

Sense arquitectura gòtica ni renaixentista. En una terra saturada de romànic, al cor de les Gavarres es pot dir que no hi tenim arquitectura gòtica ni renaixentista. Hauríem d'anar als pobles de l'entorn, dels contraforts de la serra, com ara la Pera i Púbol, Monells, Mont-ras, Castell d'Aro. En canvi, l'ascens demogràfic i econòmic del món rural del s. XVII i sobretot del XVIII, deixà nombroses obres religioses, sovint de caràcter popular i força atractives, que mereixerien ésser estudiades amb cura: Mare de Déu d'Esperança, Bell-lloc de Vilatorrada, Sant Daniel, Sant Esteve, Santa Llúcia, Sant Llop, les parròquies noves de Peralta i Vall-llobrega, sectors majoritaris de Santa Pellaia i Sant Cebrià de Lledó. Es tracta d'un patrimoni cultural de tots, que hauríem d'intentar salvar i protegir en la seva totalitat i no de manera parcial com s'ha fet fins ara.

A la peça adjunta, ens referim a una d'aquestes esglésies de les Gavarres, probablement una de les més desconegudes per la majoria del públic, fins i tot pels bons coneixedors, com tants n'hi ha, dels racons del massís: l'«església vella» del mas Vidal.

↳ L'església Vella del mas Vidal

Les ruïnes de l'església primitiva de Sant Climent de Peralta, en un paratge amagat i recòndit de les Gavarres, al costat del mas Vidal «de l'Església Vella», ens parlen dels primers monjos benedictins d'aquesta contrada.

L'any 844, entre les possessions del bisbat de Girona, s'esmenta la cel·la (petit monestir) de Sant Climent, que tenia un pati on els monjos treballaven manualment. És una notícia sobre la vida monàstica excepcional per la seva antiguitat. El fet que consti com a depenent del bisbe, demostra que seria un monestir fundat temps abans, el qual havia perdut la seva independència. Més tard es convertiria en simple parròquia rural, que a principi del s. XVII seria traslladada a la nova església de Sant Climent, que es pot veure a poca distància de la carretera entre Llofriu i Vulpellac.

Avui, al mas Vidal, hi queden les restes de l'església preromànica, dins una finca de propietat particular. Era força gran, d'una nau, amb transepte elevat i absis de planta trapezoidal. Queden dempeus totalment l'absis i el transepte (estructura pseudocupular) amb les seves voltes ultrapassades i finestres de tipologia diversa. Per desgràcia, han estat espoliats els carreus i dovelles dels dos arcs i de les cantonades que, pels pocs vestigis, sabem que eren de pedra sorrenca molt ben treballada i de grans dimensions. Els arcs degueren tenir una gran prestància. La nau és molt enrunada, en queda el mur del costat nord.

El lloc té un interès extraordinari per a l'estudi arqueològic d'un cenobi del segle IX. L'església preromànica, per la seva tipologia, és d'una importància cabdal per entendre una mica més el panorama confús de l'art religiós anterior al romànic.

El lloc té un interès extraordinari per a l'estudi arqueològic d'un cenobi del segle IX. L'església preromànica, per la seva tipologia, és d'una importància cabdal per entendre una mica més el panorama confús de l'art religiós anterior al romànic.